

Voorstelling Pier 21: 'Je mag bang zijn maar niet laf'

RYNK BOSMA

BUITENPOST De voorstelling *Moed - je mag wel bang zijn maar niet laf* ging vrijdag 3 mei in première op locatie in het monumentale Jeltin-gahuis in Buitenpost.

Het project van Pier21 in het kader van Theater Na de Dam wordt in de maanden mei en juni 35 keer opgevoerd door jonge acteurs van de Firda opleiding Artiest Theater in de trouwzaal van het Jeltin-gahuis. Het pand dat in 1913 werd gekocht door zakenman Popke Sjoerds Bakker die gelukkig de contractuele voorwaarde van afbreken bij aankoop negeerde. In 1937 werd burgemeester Pier Eringa van Achtkarspelen eigenaar en sinds 1959 is het eigendom van de gemeente Achtkarspelen.

De proloog van de voorstelling toont een min of meer hecht gezin met een ouderwetse radio die de tijd in een historische, vooroorlogse context plaatst. Daarna verplaatst het toneel zich naar een ruim grachtenpand in Amsterdam. Met de deur in zekere zin in de hoofdrol als scheidslijn tussen goed volk en vijand. Want telkens als er iemand op de deur klopte, sloop de angst bin-

nen voor de vijand.

Uiteindelijk wil de voorstelling laten zien dat het verzamelen van moed om die dingen te doen die je op dat moment als juist ervaart een kunst is. Je handelen en houding in overeenstemming brengen met je eigen geweten. Want het was niet vanzelfsprekend om verzet te plegen tegen de Duitse bezetter. Het was de grote uitzondering als je bedenkt dat dit percentage tijdens de oorlog onder de vijf procent van de bevolking lag.

Een uitzondering zijn in je houding tegenover de bezetter valt in de voorstelling samen met het anders zijn qua geaardheid. Moedig in een dubbele betekenis want de homo-seksuele geaardheid van twee zonen en daar ook voor uitkomen valt samen met de moed van verzet. De angst, bang zijn voor pijn, bang je leven en geliefden te verliezen.

Het zijn allemaal al te menselijke stadia op weg naar het moed verzamelen om desondanks toch in verzet te komen. En dan zou je in een tijd van bezetting moed een vorm van kunst kunnen noemen.

Verzet op bescheiden schaal door illegale bladen als Vrij Nederland en Trouw rond te brengen zodat de

In een tijd van bezetting kun je moed een vorm van kunst noemen

mensen de 'waarheid over wat er gebeurt in Nederland' kunnen lezen. En niet afhankelijk zijn van kranten die de Duitse versie van de waarheid verkondigen. Nepuniformen maken voor een geplande overval op het bevolkingsregister in Amsterdam, zoals Sjoerd die als couturier in Amsterdam maakte.

Geen toeval

Dat het gezin gereformeerd was, zou toeval kunnen zijn maar is dat niet in verband met de Tweede Wereldoorlog. De vrome dominee Kornelis Sietsma refereert ietwat gedragen 'frod' aan het Bijbelboek Lucas 4: 'Jezus gaf ten antwoord: 'Er staat geschreven: de mens leeft niet van brood alleen' met de Duitse bezetter in de rol van de verleider, de duivel.

Het was geen toeval dat de twee uiterste 'zuilen' in een door geloof verzuild Nederland relatief veel bij het verzet waren betrokken. Twee

uitersten, communisten en gereformeerden dus. De namen in de voorstelling van de gebroeders Bakker waren Popke (22), Dirk (20), Sjoerd (18), Albert (16) en Lammert (11) en af en toe heit Miente (46). Een tolerante en liefdevolle vader.

Dirk was de eerste die zich anmeldde voor de Oranjewacht, verscheurd door twijfel over eigen identiteit. Maar ook een bang mens die de andere broers waarschuwde voor het dreigend gevaar. Dirk wordt tijdens het verhoor door de Duitsers teruggebracht tot nummer 'driehundert zwei und neunzig'. Een overtuigende rol van de jongste (16) van het gezelschap acteurs, Nick van Dasselaar. Dirk komt met de schrik vrij en waarschuwt daarna de broers.

'Je mag wel bang zijn, maar niet laf', zegt een eveneens overtuigende Abia Manzanares als Popke Bakker. De later gefusilleerde verzetsleider Gerrit van der Veen zegt met een zekere dramatiek dat hij liever door zijn kinderen wordt herinnerd als een moedige vader die dood is, dan als een levende vader die laf was. Het dilemma van Nederland tot ver na de oorlog in een zin samengevat.

Het verzet van het gezin Bakker is voor een Duitser aanleiding om te

vragen of de familie Bakker denkt het Duitse leger in zijn eentje te kunnen verslaan. Toeval en tragiek reiken elkaar in de slotfase de hand als een verdwaalde kogel op de Dam in Amsterdam een feest vierende Popke fataal treft toen de oorlog in principe al was afgelopen.

Het getuigt van moed om een emotioneel verhaal van verlies, angst, bangheid en verdriet te laten verbeelden door een relatief piepjonge generatie acteurs. Zij trachten op eigen wijze de grote levenstragiek van de gebeurtenissen voelbaar te maken. En staan door hun leeftijd dicht bij de tijd van nu.

Dat is de kracht van de voorstelling want de tragiek van oorlog, geweld en verzet hield niet op in 1945. In het begin van de voorstelling wordt via de radio even anachronistisch gerefereerd aan Donald Trump en het drama in de Gaza zonder een vergelijking te willen maken.

En zo kun je de voorstelling 'Moed - Je mag wel bang zijn, maar niet laf' beschouwen als een voorbeeld uit een inmiddels ver verleden, maar nog altijd actueel.

» Nog te zien tussen 4/5 en 2/6. Zie: pier21.nl